

Jean Monnet: zjednocujúci činiteľ pri zrode Európskej únie

Jean Monnet 1888 - 1979

Francúzsky politický a hospodársky poradca Jean Monnet zasvätil život myšlienke európskej integrácie. Bol inšpiráciou pre Schumanov plán, v ktorom sa predpokladalo zlúčenie západoeurópskeho ťažkého priemyslu.

Monnet pochádzal z francúzskeho Cognacu. V 16 rokoch odišiel zo školy a začal cestovať po svete, najskôr ako predajca koňaku a neskôr ako bankár. Počas oboch svetových vojen zastával vysoké funkcie v oblasti koordinácie priemyselnej výroby vo Francúzsku aj vo Veľkej Británii.

Ako najvyšší poradca francúzskej vlády bol hlavnou inšpiráciou slávnej Schumanovej deklarácie z 9. mája 1950 vedúcej k vytvoreniu Európskeho spoločenstva uhlia a ocele, ktorá bola predchodcom Európskej únie. V rokoch 1952 až 1955 bol prvým predsedom jeho výkonného orgánu.

Mladosť

Jean Omer Marie Gabriel Monnet sa narodil 9. novembra 1888 vo francúzskom meste Cognac. Po odchode zo školy vo veku 16 rokov ho otec poslal pracovať do Londýna, do rodinného podniku obchodujúceho s koňakom, pretože pochopil, že jeho syn má výnimočné komunikačné schopnosti, ktoré ho predurčujú na vybudovanie kariéry v medzinárodnom obchode. A naozaj, odvtedy cestoval po svete ako vážny a úspešný obchodník.

Veľký profesionálny talent, ktorý preukázal počas vojny, mu vo veku 31 rokov vyniesol miesto zástupcu generálneho tajomníka Ligy národov založenej v roku 1919. V roku 1923, po smrti otca, sa vrátil do Cognacu a úspešne oživil upadajúci rodinný podnik. V nasledujúcich rokoch sa vďaka skúsenostiam s medzinárodným finančníctvom úzko zapájal do reorganizácie národných financií rôznych východoeurópskych krajín, napríklad Rumunska a Poľska, radil čínskej vláde, pomáhal reorganizovať čínsku železničnú sieť a zriaďovať banku v San Franciscu.

Prvá svetová vojna

V roku 1914 chcel vstúpiť do armády, zo zdravotných dôvodov ho však neodviedli. Rozhodol sa slúžiť krajine inak a obrátil sa na francúzsku vládu s návrhom na lepšiu koordináciu vojenských dodávok s Britániou. Návrh bol schválený a francúzsky prezident ho vymenoval za hospodárskeho sprostredkovateľa medzi Francúzskom a jeho spojencami.

Druhá svetová vojna

Po vypuknutí druhej svetovej vojny Monnet opäť ponúkol svoje služby krajine a stal sa predsedom francúzsko-britského výboru na koordináciu výrobných kapacít týchto dvoch krajín. Najvyšších predstaviteľov Británie a Francúzska, Churchilla a de Gaulla,

presvedčil, aby vytvorili úplnú politickú úniu na boj proti nacizmu, tento plán však na poslednú chvíľu stroskotal.

Monnetov plán

Monnet preto ponúkol svoje služby britskej vláde, ktorá ho vyslala do USA, aby tam dozeral na nákup vojenských zásob. Nadchol prezidenta Roosevelta a čoskoro sa stal jedným z jeho dôverných poradcov. Ešte predtým, ako USA vstúpili do vojny, naňho naliehal, aby rozšíril kapacity na výrobu vojenských zariadení.

V roku 1943 Monnet vstúpil do francúzskeho výboru národného oslobodenia, v podstate francúzskej exilovej vlády v Alžírsku. V tomto čase začal prvýkrát presadzovať svoju víziu zjednotenej Európy, ktorá mala zabezpečiť a udržať mier. 5. augusta 1943 na schôdzi výboru Monnet vyhlásil: „V Európe nebude mier, kým sa jednotlivé štáty neprestanú formovať na základe národnej suverenity... Európske krajiny sú príliš malé na to, aby svojim občanom zabezpečili potrebnú prosperitu a sociálny rozvoj. Európske štáty musia vytvoriť federáciu...“ V roku 1944 sa postavil do čela národného plánu modernizácie a rozvoja zameraného na oživenie francúzskeho hospodárstva a obnovu krajiny po vojne.

Jean Monnet spúšťa prvú výrobu liatiny v Európskom spoločenstve uhlia a ocele.

Schumanova deklarácia

Po prijatí a realizácii tohto plánu si však začal uvedomovať, že obnova a integrácia Európy nenapredujú tak rýchlo, ako by chcel a ako by bolo podľa neho žiaduce. V situácii rastúceho medzinárodného napätia pochopil, že je čas na podniknutie reálnych krokov k vybudovaniu jednotnej Európy, a so svojím tímom začal pracovať na koncepcii Európskeho spoločenstva. 9. mája 1950 predstavil Robert Schuman, francúzsky minister zahraničných vecí, v mene francúzskej vlády tzv. Schumanovu deklaráciu. Túto deklaráciu inicioval a pripravil Monnet a navrhovalo sa v nej zavedenie nemecko-francúzskej produkcie uhlia a ocele riadenej jedným najvyšším orgánom. Hlavnou myšlienkou bolo, že ak sa zjednotí produkcia týchto dvoch artiklov v dvoch najsilnejších krajinách kontinentu, predíde sa budúcej vojne. Keďže vlády Nemecka, Talianska, Holandska, Belgicka a Luxemburska zareagovali priaznivo, táto deklarácia sa stala základom Európskeho spoločenstva uhlia a ocele, predchodcu Európskeho hospodárskeho spoločenstva a následne aj Európskej únie.

Po nevydarenom pokuse o vytvorenie Európskeho obranného spoločenstva z roku 1954 založil Monnet Akčný výbor pre Spojené štáty európske. Tento výbor bol zriadený s cieľom oživiť ducha európskej integrácie a stal sa jednou z najvýznamnejších hybných síl tohto procesu, podnikol napríklad vytvorenie spoločného trhu, európskeho menového systému, organizovanie samitov Európskej rady a volieb do Európskeho parlamentu na základe všeobecného hlasovacieho práva.

Jean Monnet ukončil formálne vzdelanie vo veku 16 rokov a napriek všetkým očakávaniam sa stal človekom mnohých talentov: medzinárodným obchodníkom, finančníkom, diplomatom a štátnikom. Nikdy však nebol zvolený do žiadneho verejného úradu, preto nemal formálnu politickú moc na presadzovanie svojich názorov. Najvyšších predstaviteľov Európy presvedčil o spolupráci pri presadzovaní spoločných záujmov a o výhodách tejto spolupráce len svojím argumentačným talentom.